

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ШТИКЕР ЯРОСЛАВ ЮРІЙОВИЧ

УДК 342.9.796

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОЗВІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У
СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор

Шатрава Сергій Олександрович,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративної діяльності поліції

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Рябченко Олена Петрівна,

Університет державної фіскальної служби України,
начальник кафедри адміністративного права і процесу та
митної безпеки

доктор юридичних наук, професор

Соболь Євген Юрійович,

Центральноукраїнський державний педагогічний
Університет імені Володимира Винниченка,
завідувач кафедри державно-правових дисциплін та
адміністративного права

Захист відбудеться «19» липня 2018 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за
адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту
публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

Автореферат розісланий «18» червня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний етап становлення та розвитку Української держави є переломним, оскільки передбачає перегляд багатьох підходів щодо розуміння подій та явищ, що відбуваються на теренах нашої держави. Це пов'язано зі зміною ідеології функціонування всього державного апарату, ставленням до прав та свобод людини, виробленням нових правових інструментів для забезпечення останніх в найкращих європейських традиціях. В цьому аспекті вельми актуальним є переосмислення змісту статті 14 Конституції України, в якій визначено, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. Зауважимо, що публічно-правові відносини, об'єктом яких є земля та земельні ділянки не охоплюються тільки відносинами, пов'язаними із реалізацією права власності на землю, а тому потребують перегляду сутності категорії «земельні відносини» та, відповідно, існуючого правового інструментарію, який використовується державою для їх охорони.

Питанням дозвільної діяльності у сфері земельних відносин не приділялось достатньої уваги, що пов'язано із багатьма чинниками, серед яких: відсутність державної земельної політики, що негативно впливає як на забезпечення національних інтересів держави, так і інтересів окремих громадян; неврегульованість на законодавчому рівні процедури обороту сільськогосподарських земель; застаріла система правових, економічних гарантій учасників земельних відносин; відсутність системності у наукових напрацюваннях та наявності ситуативних змін до чинного законодавства, наслідком чого є складна, заплутана процедура отримання дозвільних документів у сфері земельних відносин, яка ускладнюється постійним реформуванням органів державної влади, які мають повноваження в зазначеній сфері; створення штучних перепон та адміністративних бар'єрів в процесі отримання документів дозвільного характеру та ряд інших. Ці та інші обставини не могли не викликати інтересу науковців до дослідження питань, що стосуються визначення адміністративно-правових засад здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Питання визначення правової природи земельних відносин підіймались у працях представників цивільного права (Ч. Н. Азімов, Д. В. Боброва, О. В. Дзера, М. В. Венецька, Н. С. Кузнецова, К. І. Кучерук, І. М. Кучеренко, Л. А. Музика, С. І. Пересунько, О. А. Підпригора, О. А. Пушкін, В. М. Співак, Я. М. Шевченко) та земельного права (В. І. Андрейцев, О. Г. Бондар, А. П. Гетьман, В. Л. Мунтян, О. О. Погрібний, В. К. Попов, С. В. Разметаєв, Н. І. Титова, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга, А. Д. Юрченко). Дана проблематика в рамках науки адміністративного права до цього часу представлена в працях таких вчених як: Н. С. Васильєва «Адміністративно-правова протидія правопорушенням у сільському господарстві» (2014 р.), Н. І. Красюк «Адміністративно-правове забезпечення управління у сфері земельних відносин в Україні» (2015 р.), А. А. Матвійця «Захист прокуратурою

інтересів держави в галузі земельних відносин» (2012 р.), О. С. Мірошниченко «Адміністративно-правові засоби охорони земельних відносин в Україні» (2005 р.), В. В. Пахомова «Адміністративно-правове забезпечення контрольно-наглядової діяльності у сфері земельних відносин» (2016 р.), І. В. Федорчака «Протидія адміністративним деліктам у сфері земельних відносин» (2014 р.). Наявні дослідження характеризують окремі аспекти адміністративно-правового механізму управління у сфері земельних відносин, не торкаючись питання здійснення дозвільної діяльності в зазначеній сфері. Тому актуальним є дослідження питань, які стосуються визначення особливостей здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Підґрунтям дисертаційного дослідження стали праці вчених-адміністративістів, серед яких: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, В. О. Басс, Ю. П. Битяк, В. В. Галуцько, Ю. В. Гаруст, С. К. Гречанюк, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, Д. В. Журавльов, О. М. Єщук, С. В. Ківалов, В. В. Ковальська, Т. О. Коломоєць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, К. М. Куркова, А. А. Манжула, Л. І. Миськів, С. В. Петков, О. П. Рябченко, Є. Ю. Соболев, С. О. Шатрава, К. І. Чижмарь та інші. Узагальнення робіт учених підтвердило наукову цінність і значення доктринальних положень для подальшого дослідження адміністративно-правових засад дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Зауважимо, що сучасна доктрина адміністративного права ще не збагачена науковим аналізом проблем сутності і змісту публічно-правових відносин, які виникають у процесі здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин як адміністративно-правового явища. Таким чином, відсутність достатнього наукового підґрунтя, наявність прогалин у нормативно-правовому регулюванні здійснення дозвільних процедур у сфері земельних відносин визначають актуальність та необхідність розробки досліджуваної проблематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»»; розпорядження Кабінету Міністрів України № 743-р від 17.06.2009 р. «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року»; постанови Кабінету Міністрів України № 413 від 07.06.2017 р. «Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними»; плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495); Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення сутності, особливостей та видів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин, а також формулювання науково-обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення процедур їх здійснення.

Для досягнення визначеної мети в дисертації необхідно вирішити такі основні завдання:

- визначити сферу земельних відносин як предмет дозвільної діяльності та об'єкт адміністративно-правового регулювання;
- сформулювати поняття та зміст дозвільної діяльності у сфері земельних відносин;
- охарактеризувати правове регулювання здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин;
- з'ясувати систему суб'єктів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин;
- виокремити форми дозвільної діяльності у сфері земельних відносин;
- з'ясувати правову природу, сутність та особливості окремих дозвільних процедур у сфері земельних відносин;
- виокремити та надати характеристику погоджувальним процедурам у сфері земельних відносин;
- окреслити процедури стандартизації та сертифікації у сфері земельних відносин;
- визначити особливості здійснення процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин;
- розкрити сутність та особливості здійснення процедури отримання інших документів дозвільного характеру у сфері земельних відносин;
- окреслити шляхи удосконалення організаційно-правового забезпечення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин;
- сформулювати рекомендації щодо змін і доповнень до чинного законодавства, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового регулювання здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Об'єктом дослідження є публічно-правові відносини, які складаються у сфері земельних відносин щодо здійснення дозвільної діяльності.

Предмет дослідження становлять адміністративно-правові засади здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, одночасне використання яких надало змогу всебічно та системно підійти до визначення правової природи багатьох правових явищ. *Логіко-семантичний* метод надав можливість з'ясувати сутність категорій «земля», «земельні відносини», «сфера земельних відносин», «дозвільна діяльність у сфері земельних відносин» (підрозділ 1.1). *Системний* метод використовувався під час визначення сучасного стану правового регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин (підрозділ 1.2). Методи *класифікації, групування та системно-функціональний* застосовано для визначення системи суб'єктів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин, з'ясування сутності і структури їх адміністративно-правового статусу (підрозділ 1.3). За допомогою *спеціально-юридичного* методу з'ясовано та розкрито зміст, поняття та види дозвільної діяльності у сфері земельних відносин (підрозділ 1.4). *Порівняльно-правовий* метод використано для з'ясування правової природи, сутності та

особливостей окремих дозвільних процедур у сфері земельних відносин (Розділ 2). За допомогою *спеціально-юридичного* і *статистичного* методів визначено погоджувальні процедури у сфері земельних відносин та надано характеристику їх здійснення (підрозділ 2.1). Метод *групування* та *структурно-логічний* метод допомогли з'ясувати сутність процедур стандартизації та сертифікації у сфері земельних відносин (підрозділ 2.2). *Системно-структурний* метод уможливив характеристику підходів до визначення особливостей здійснення процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин та надав можливість розкрити сутність та особливості здійснення процедури отримання інших документів дозвільного характеру у сфері земельних відносин (підрозділи 2.3, 2.4). Методи *аналізу* і *синтезу* застосовувалися у ході визначення напрямів розвитку правового регулювання здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин (підрозділ 1.2). *Логічний* метод пізнання використано під час формулювання змін і доповнень до чинного законодавства, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового регулювання здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин (Розділ 3).

Наукова новизна та пропозиції теоретичного та практичного спрямування були сформульовані на підставі законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, які визначають порядок здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства екології та природних ресурсів України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в дисертації порушені питання, які раніше не були предметом вивчення вчених-адміністративістів та містять положення і висновки, які визначають зміст, особливості, види та процедури дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку наукових положень, висновків та пропозицій, зокрема:

вперше:

– запропоновано під дозвільною діяльністю у сфері земельних відносин розуміти коло публічно-правових відносин, які урегульовані нормами адміністративного права, що виникають, змінюються і припиняються з приводу реалізації та охорони суб'єктивних прав та виконання обов'язків, спрямованих на забезпечення балансу (погодження) індивідуальних, групових та національних інтересів щодо охорони землі, забезпечення її ефективного і раціонального використання, реалізації прав на землю відповідно до закону;

– окреслено ознаки дозвільної діяльності у сфері земельних відносин, до яких віднесено такі: 1) за допомогою дозвільної діяльності реалізуються положення ст.ст. 13, 14 Конституції України; 2) основною метою є забезпечення балансу інтересів у сфері земельних відносин щодо користування природними об'єктами права власності Українського народу та недопустимість використання останніх на шкоду людині і суспільству; 3) зобов'язання при реалізації права власності на землю здійснюється шляхом здійснення дозвільної діяльності та встановлюється виключно

законодавчими актами і забезпечується примусовою силою держави; 4) повноваження органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин щодо здійснення такої діяльності визначені чинним законодавством; 5) є самостійним правовим засобом правового регулювання діяльності у сфері земельних відносин; 6) обов'язковим учасником є органи публічної адміністрації, які мають дозвільні повноваження; 7) видами такої діяльності є: погоджувальні процедури, процедури стандартизації та сертифікації у сфері земельних відносин, проведення державної експертизи; отримання документів дозвільного характеру у сфері земельних відносин та реєстраційна діяльність;

– сформульовано особливості адміністративно-процедурної форми окремих видів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин;

удосконалено:

– систематизацію нормативно-правових актів, якими урегульовано відносини у сфері земельних відносин в цілому та дозвільної діяльності, зокрема: а) загальні – нормативно-правові акти, які містять економічні, технічні і соціальні норми в зазначеній сфері та представлені нормативно-правовими актами різної галузевої спрямованості; б) особливі – нормативно-правові акти, які регулюють сферу земельних відносин в основі якої закладено реалізацію публічного інтересу в цій сфері (охорона землі, забезпечення її ефективного і раціонального використання, реалізація права на землю); в) спеціальні – нормативно-правові акти, які безпосередньо стосуються здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин та поділяються відповідно на ті, що регулюють здійснення погоджувальних процедур, стандартизації та сертифікації у сфері земельних відносин, проведення державної експертизи; отримання документів дозвільного характеру у сфері земельних відносин та реєстраційну діяльність;

– класифікацію суб'єктів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин до яких слід віднести: 1) Кабінет Міністрів України (нормотворчий суб'єкт); 2) центральний орган виконавчої влади з питань формування державної політики у сфері земельних відносин – Міністерство аграрної політики та продовольства України (основний суб'єкт); 3) центральний орган виконавчої влади з питань формування і реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки – Міністерство екології та природних ресурсів України (додатковий суб'єкт, що наділений погоджувальними повноваженнями у сфері земельних відносин); 4) Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру та її територіальні підрозділи, яка безпосередньо реалізує державну політику у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, земельних відносин, землеустрою, у сфері Державного земельного кадастру, державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі в частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій і форм власності, родючості ґрунтів (провідний суб'єкт); 5) органи місцевого самоврядування (обласні, районні, сільські, селищні міські ради та їх виконавчі комітети); 6) юридичні особи публічного права;

– наукові положення щодо основних рис реєстраційної діяльності у сфері земельних відносин, як виду дозвільної діяльності, до яких доцільно віднести:

1) документальне підтвердження речових прав на земельну ділянку або наділення новими правовими ознаками об'єкта; 2) процедура отримання реєстраційних документів повинна встановлюватися виключно законодавчими актами і забезпечуватися примусовою силою держави; 3) загальнообов'язковість; 4) суб'єктом, який має реєстраційні повноваження є Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру; 5) за допомогою реєстраційної діяльності реалізується та забезпечується захист прав, свобод та законних інтересів певної групи фізичних осіб та відповідних юридичних осіб публічного права;

– науковий підхід, який передбачає розгляд процедури сертифікації у сфері земельних відносин у широкому та вузькому значеннях. Так, у широкому значенні сертифікація – це діяльність компетентних органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин, пов'язана з видачею і отриманням фізичними особами відповідного сертифіката (кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника та інженера-геодезиста);

дістали подальшого розвитку:

– характеристика особливостей та стадій погоджувальної процедури у сфері земельних відносин, яка спрямована на отримання юридично значимого результату (висновку) у сфері земельних відносин шляхом узгодження позицій їх учасниками;

– розуміння сутності та змісту завдань дозвільної діяльності у сфері земельних відносин у широкому розумінні, що передбачає різні правові наслідки, процедурну форму реалізації, форми документів та різні нормативно-правові засади, але при цьому всі види дозвільної діяльності у сфері земельних відносин спрямовані на підтримання балансу інтересів у зазначеній сфері;

– обґрунтування сутності категорії «адміністративно-процедурна форма дозвільної діяльності у сфері земельних відносин» як послідовної, динамічної, цілеспрямованої та урегульованої адміністративно-процесуальними нормами діяльності Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру та її територіальних підрозділів, спрямованої на реалізацію норм адміністративного та інших галузей права щодо вирішення адміністративної справи, в основі якої закладені реалізація відповідним суб'єктом права власності на землю, раціональне використання та охорона земель, створення екологічно безпечних умов для господарської діяльності та проживання громадян, що супроводжується видачею документів дозвільного характеру;

– визначення процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин, сутністю якої є підтвердження статусу документа (перевірка на дотримання правових та технічних стандартів), який містить землевпорядну інформацію та є необхідною умовою для отримання інших документів дозвільного характеру в зазначеній сфері;

– пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до Законів України «Про землеустрій», «Про оцінку земель», а також необхідності систематизації нормативно-правових актів, що стосуються питань дозвільної діяльності у сфері земельних відносин у формі інкорпорації, яку потрібно проводити способом групування нормативно-правових актів за видами дозвільної діяльності в зазначеній сфері;

– наукові положення про перспективні напрямки адаптації зарубіжного досвіду здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин, що надасть можливість прискорити процес входження України в європейський простір.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та використовуються у:

– у *науково-дослідницькій сфері* – результати роботи поглиблюють існуючі уявлення про сутність та правову природу дозвільних процедур у сфері земельних відносин (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– у *правотворчій сфері* – висновки та пропозиції, що містяться в дисертації можуть бути використані для вдосконалення чинного законодавства, особливо тієї його частини, яка регулює питання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин (довідка Науково-дослідного інституту публічного права);

– у *правозастосовній діяльності* – використання одержаних результатів дозволить покращити практичну діяльність основних суб'єктів, що здійснюють дозвільну діяльність у сфері земельних відносин (довідка Головного управління Держгеокадастру у Харківській області);

– у *навчальному процесі* – положення й висновки дисертації використовуються при викладанні дисципліни «Адміністративне право» у юридичних вузах, під час підготовки лекцій і навчальних посібників з даної тематики (акт впровадження в навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення й висновки дисертації було оприлюднено на всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Кривий Ріг, 2017 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 2017 р.); «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених» (м. Харків, 2017 р.).

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 198 сторінок. Список використаних джерел містить 217 найменувань і займає 21 сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, використані методи, нормативну й емпіричну базу, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача, наведено відомості щодо апробації результатів дисертаційного дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади дозвільної діяльності у сфері земельних відносин» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджено сферу земельних відносин як предмет дозвільної діяльності та об'єкт адміністративно-правового регулювання, охарактеризовано правове регулювання здійснення

дозвільної діяльності у сфері земельних відносин; з'ясовано систему суб'єктів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин та виокремлено форми дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Підрозділ 1.1 «Сфера земельних відносин як предмет дозвільної діяльності та об'єкт адміністративно-правового регулювання» присвячений аналізу теоретичних підходів і наукових позицій, в яких підіймаються питання щодо сутності та правової природи дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

У підрозділі досліджено понятійний апарат, зокрема з'ясовано сутність категорій «земельні відносини», «сфера земельних відносин», «державна земельна політика», «дозвільна діяльність», «дозвільна діяльність у сфері земельних відносин». Наголошено, що сфера земельних відносин складна та багатогранна категорія, яка представлена сукупністю відносин, які урегульовані юридичними, економічними, технічними і соціальними нормами. В основу земельних відносин закладено реалізацію публічного та приватного інтересу.

Сформульовано визначення адміністративно-правових відносин об'єктом яких є земля і земельні ділянки, під якими доцільно розуміти суспільні відносини, урегульовані нормами адміністративного та адміністративно-процесуального права, спрямовані на реалізацію публічного інтересу, що виникають, змінюються і припиняються з приводу реалізації державної земельної політики, одним із обов'язкових суб'єктів якої є відповідні органи публічної адміністрації (державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного та приватного права у випадках делегування їм відповідних повноважень).

Доведено, що дозвільна діяльність у сфері земельних відносин є частиною державної земельної політики держави, яка включає в себе адміністративно-правові відносини щодо формування та реалізації державної земельної політики. Обґрунтовується позиція, що на сьогоднішній день відсутнє як розуміння, так і законодавче визначення категорії «державна земельна політика» і, відповідно, стратегія розвитку відносин в зазначеній сфері. Але потреба в останній відчувається дуже гостро, особливо в умовах сьогодення та проведення децентралізації.

Запропоновано авторське визначення категорії «дозвільна діяльність у сфері земельних відносин» відповідно до сучасних розумінь цього правового явища в широкому розумінні. Доведено, що остання є об'єктом адміністративно-правового регулювання, надано її визначення та виокремлено основні риси.

У підрозділі 1.2 «Правове регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин» досліджено сучасний стан та напрями розвитку правового регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. Удосконалено розуміння правового регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин завдяки систематизації нормативно-правових актів, якими урегульовано відповідні відносини. Обґрунтовано позицію щодо удосконалення правового регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин шляхом формування та закріплення державної земельної політики із обов'язковим визначенням необхідних інструментів та процедур її реалізації.

Наголошено, що базовим елементом правового регулювання є юридичні норми, які є основою механізму правового регулювання дозвільної діяльності у

сфері земельних відносин, визначають підстави, види та форми такої діяльності та належать до адміністративно-матеріальної складової цього виду публічно-сервісної діяльності. До нормативно-правових актів, які є матеріально-правовою основою дозвільної діяльності у сфері земельних відносин належить ряд законів, серед яких можна відзначити такі: Земельний кодекс України, Закони України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень», «Про державний земельний кадастр», «Про землеустрій», «Про іпотеку», «Про оренду землі», «Про особисте селянське господарство», «Про охорону земель», «Про оцінку земель», «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)», «Про розмежування земель державної та комунальної власності». Норми, які визначають процедури отримання дозвільних документів у сфері земельних відносин становлять адміністративно-процесуальну основу правового регулювання цієї сфери публічно-правових відносин.

Проведено аналіз існуючих підходів до класифікації нормативно-правових актів, які регламентують здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. Основна увага приділена аналізу класифікації нормативно-правових актів за такими критеріями: в залежності від виду публічно-правових відносин, які складають сферу земельних відносин; від юридичної форми та виду дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

У підрозділі 1.3 «Суб'єкти дозвільної діяльності у сфері земельних відносин» проаналізовано діяльність суб'єктів дозвільної діяльності через призму розуміння мети дозвільної діяльності у сфері земельних відносин, якою є забезпечення безпеки навколишнього природного середовища, національних інтересів та підтримання балансу приватних та публічних інтересів в зазначеній сфері.

Сформульовано авторське визначення категорії «суб'єкт дозвільної діяльності у сфері земельних відносин», визначено їх перелік та сформульовані основні характерні ознаки.

Особливу увагу приділено дослідженню адміністративно-правового статусу Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, яка реалізує державну політику у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, земельних відносин, землеустрою, що дало змогу виокремити дозвільні повноваження останньої та визнати її провідним суб'єктом дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Наголошено на необхідності виділення таких характерних ознак суб'єкта дозвільної діяльності у сфері земельних відносин: 1) наявність нормативно визначених та закріплених дозвільних повноважень, які пов'язані межами, підставами та способом реалізації; 2) метою діяльності відповідних суб'єктів є забезпечення безпеки навколишнього природного середовища, національних інтересів та підтримання балансу приватних та публічних інтересів, об'єктом яких є земля та земельні ділянки; 3) організаційна відокремленість, яка обумовлена специфікою функції (публічно-сервісна функція – надання адміністративних послуг), яка була покладена в основу створення відповідного органу; 4) цілеспрямована, системна та функціональна діяльність; 5) порядок створення,

організації та функціонування визначається нормами адміністративного права; б) їх діяльність корелюється з іншими суб'єктами публічного управління у сфері земельних відносин.

У підрозділі 1.4 «*Форми дозвільної діяльності у сфері земельних відносин*» досліджено правові позиції вчених щодо розуміння «форма», «правова форма», «інструменти діяльності органів публічної адміністрації». Надано власне визначення поняття «форми дозвільної діяльності у сфері земельних відносин». На підставі поширеної класифікації форм управлінської діяльності виокремлено та досліджено форми дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Доведено, що однією із форм дозвільної діяльності у сфері земельних відносин є адміністративно-процедурна форма, яка має зовнішньо виражену дію суб'єктів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин, що здійснюється у межах компетенції з метою виконання поставлених перед ними завдань та представлена чітко визначеною законом сукупністю правових стадій та етапів, послідовна реалізація яких призводить до юридичних наслідків у вигляді прийняття посадовою особою рішення про видачу або відмову у видачі документу дозвільного характеру у зазначеній сфері.

Розділ 2 «Порядок здійснення окремих дозвільних процедур у сфері земельних відносин» містить чотири підрозділи, в яких охарактеризовано різні види дозвільних процедур у сфері земельних відносин.

У підрозділі 2.1 «*Погоджувальні процедури у сфері земельних відносин*» зосереджено увагу на дослідженні підходів до розуміння понять «адміністративна процедура», «дозвільна процедура», «погоджувальна процедура».

Доведено, що погоджувальна процедура у сфері земельних відносин є різновидом дозвільних процедур в широкому розумінні, метою якої є узгодження інтересів всіх учасників відповідних відносин, що оформлюється відповідним офіційним документом (висновком) та є юридичним фактом для виникнення, зміни або припинення земельних правовідносин.

Доведено, що погоджувальні процедури у сфері земельних відносин мають адміністративно-процедурну форму, яка характеризується певними особливостями, серед яких доцільно виокремити такі: 1) реалізуються в межах інституту адміністративного права; 2) відбуваються за участі обов'язкових суб'єктів – органів публічної адміністрації з одного боку, і невіддільних суб'єктів – з іншого; 3) характеризуються багаточисленністю і різноманітністю; 4) завершуються прийняттям відповідного адміністративного акту (висновку), що передують отриманню документа дозвільного характеру; 5) наявність гарантій захисту прав учасників у сфері земельних відносин.

Враховуючи зміст дозвільних повноважень відповідних суб'єктів у сфері земельних відносин, здійснено класифікацію погоджувальних процедур.

Підрозділ 2.2 «*Процедури стандартизації та сертифікації у сфері земельних відносин*» присвячено характеристиці стандартизації та сертифікації у сфері земельних відносин та аналізу стадій процедури останніх. Звертається увага, що дотримання встановлених стандартів та нормативів у сфері земельних відносин є необхідною умовою дотримання прав всіх учасників відповідних відносин.

Запропоновано визначення процедури стандартизації у сфері земельних відносин, сформульовано ознаки та надано їх характеристику. Виокремлено та проаналізовано нормативні документи, що стосуються стандартизації у сфері земельних відносин, що дало змогу здійснити їх класифікацію.

Виокремлено та проаналізовано стадії та етапи процедури стандартизації у сфері земельних відносин та зроблено висновок, що стадії процедури стандартизації мають циклічний (замкнений) характер.

Запропоновано розглядати сертифікацію у сфері земельних відносин у широкому та вузькому значеннях. Так, у широкому значенні сертифікація – це діяльність компетентних органів публічної адміністрації у сфері земельних відносин, пов'язана з видачею і отриманням фізичними особами відповідного сертифіката (кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника та інженера-геодезиста).

Суттю проведення процедури сертифікації у сфері земельних відносин, як виду дозвільної діяльності, є встановлення нормативно закріплених зобов'язань, які містять положення щодо відповідності нормам діючого законодавства документації із землеустрою та оцінки земель, здійсненої топографо-геодезичної і картографічної роботи, провадження інвентаризації земель, перевірки якості ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень земель при здійсненні землеустрою.

При розгляді процедури сертифікації у сфері земельних відносин виокремлено та проаналізовано її стадії. Визначено ознаки процедури здійснення сертифікації у сфері земельних відносин, якими є: 1) адміністративно-процедурна форма; 2) послідовність, стадійність; 3) підтвердження статусу особи кваліфікаційним вимогам у сфері земельних відносин; 4) отримання як результат кваліфікаційного сертифікату (дозвільного документу).

У підрозділі 2.3 «Процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин» визначаються підстави, суб'єкти та порядок проведення процедури державної експертизи у сфері земельних відносин.

Встановлено, що під процедурою проведення державної експертизи у сфері земельних відносин визнається урегульований нормативно-правовими актами порядок діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, наділених публічною владою та спрямований на реалізацію норм адміністративного матеріального права у процесі вирішення конкретних справ щодо дослідження, перевірки, аналізу і оцінки об'єкта державної експертизи на предмет їх відповідності вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам, а також підготовки обґрунтованого та об'єктивного адміністративного акту (висновку) щодо доцільності затвердження землевпорядної документації.

Визначено мету проведення державної експертизи у сфері земельних відносин, що дало змогу визнати останню різновидом дозвільної діяльності органів публічної адміністрації в широкому розумінні.

Виокремлено та проаналізовано стадії процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин: 1) стадія перевірки справи за формальними ознаками; 2) стадія перевірки справи по суті (основна стадія) (розгляд); 3) стадія

підготовки та одержання висновку державної експертизи; 4) стадія оскарження прийнятого рішення (факультативна).

Звертається увага, що право заінтересованих осіб на звернення до суду з позовом про скасування висновків державної експертизи може бути реалізоване лише у разі відмови центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин у розгляді заяви про спростування висновків державної експертизи або незгоди з висновками повторної експертизи.

Проаналізовано суб'єктивний склад процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин та охарактеризовано процесуальний статус суб'єктів.

У підрозділі 2.4 «Процедури отримання інших документів дозвільного характеру у сфері земельних відносин» зосереджена увага на реєстраційній діяльності у сфері земельних відносин з позиції розуміння того, що зазначені дії є юридичним фактом, який наділяє фізичну особу або орган публічної адміністрації новим правовим статусом або дає можливість володіти, користуватися та розпоряджатися власністю у сфері земельних відносин, а в деяких випадках є необхідною умовою підтвердження статусу особи певним кваліфікаційним вимогам або статусу документа.

Визначено основні риси реєстраційної діяльності у сфері земельних відносин як виду дозвільної діяльності та запропоновано авторську класифікацію реєстраційних процедур у зазначеній сфері.

Встановлено, що процедура державної реєстрації земельних ділянок включає такі стадії: 1) подання суб'єктом (фізичною особою або органом публічної адміністрації) заяви щодо здійснення державної реєстрації земельної ділянки; 2) розгляд заяви особи та прийняття рішення про надання дозвільної послуги чи відмову в її наданні; 3) оскарження рішення про надання чи відмову в наданні дозвільної послуги; 4) видання адміністративного акта (виконання рішення, прийнятого за результатами розгляду заяви про надання дозвільної послуги).

У Розділі 3 «Шляхи удосконалення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин» здійснено аналіз зарубіжного досвіду таких країн як Великобританія, Бельгія, Латвія, Литва, Нідерланди, Франція, Швеція, що стосується питань дозвільної діяльності у сфері земельних відносин, внаслідок чого стало можливим формулювання науково обґрунтованих положень, які в перспективі можливо адаптувати до національної правової системи та покращити практику правозастосування в зазначеній сфері.

Проаналізовано та узагальнено практику формування та реалізації регуляторної політики у сфері земельних відносин на прикладі країн Європейського союзу, що надало можливість виокремити найбільш поширені тенденції дозвільної діяльності у досліджуваній сфері.

Зазначено, що вдосконалення законодавства, яке регламентує дозвільну діяльність у сфері земельних відносин повинно відбуватися шляхом суттєвого скорочення дозвільних процедур і недоцільних витрат у досліджуваній сфері, що, у свою чергу, сприятиме появі нових суб'єктів господарювання, збільшенню

рентабельності виробництва, дозволить мінімізувати корупціогенні аспекти, пов'язані із видачею документів дозвільного характеру у сфері земельних відносин.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретико-правове узагальнення та нове вирішення наукового завдання щодо з'ясування сутності, особливостей та видів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. До основних з них можна віднести такі:

1. Обґрунтовується позиція, що до відносин, які пов'язані із реалізацією державної земельної політики та становлять об'єкт адміністративно-правового регулювання можна віднести: 1) публічно-сервісні відносини, пов'язані із отриманням певних адміністративних послуг в зазначеній сфері (реєстрація, сертифікація, стандартизація); 2) контрольно-наглядові відносини, пов'язані зі здійсненням контролю за раціональним використанням землі та земельних ділянок, дотриманням всіма учасниками земельних відносин покладених на них прав і обов'язків; 3) відносини, пов'язані із управлінням публічною власністю – об'єктами яких є природні ресурси, зокрема земельні; 4) відносини, пов'язані із реалізацією права на захист в зазначеній сфері (розгляд справ в рамках адміністративно-деліктного процесу та адміністративного судочинства з приводу невиконання або неналежного виконання обов'язків у сфері земельних відносин).

2. Визначено, що сутність правового регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин полягає у тому, що основним правовим інструментом реалізації суб'єктивних прав в зазначеній сфері є «адміністративно-правове зобов'язання», за допомогою якого можливо досягти балансу (погодження) індивідуальних, групових та національних інтересів щодо охорони землі, забезпечення її ефективного і раціонального використання та реалізації прав на неї відповідно до закону. Доведено, що на сьогоднішній день нормативний масив із зазначених питань не систематизований, має тенденції до постійних змін, не упорядкований між собою, містить корупційні ризики та адміністративні бар'єри, що заважає практиці правозастосування та сприяє порушенню суб'єктивних прав учасників земельних правовідносин.

3. Сформульовано визначення «суб'єкт дозвільної діяльності у сфері земельних відносин» під яким пропонується розуміти суб'єкт адміністративного права, наділений певною адміністративно-процесуальною правосуб'єктністю у сфері земельних відносин, діяльність якого спрямована на реалізацію права власності на землю, раціональне використання та охорону земель, створення екологічно безпечних умов для господарської діяльності та проживання громадян.

Дозвільні повноваження відповідних суб'єктів у сфері земельних відносин доцільно класифікувати на: 1) нормотворчі повноваження щодо визначення дозвільних процедур у сфері земельних відносин (Кабінет Міністрів України); 2) процедурні погоджувальні повноваження (Міністерство аграрної політики та продовольства України, а також Міністерство екології та природних ресурсів

України); 3) основні процедурні повноваження (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру та її територіальні органи); 4) делеговані повноваження (органи місцевого самоврядування).

4. На підставі проведеного аналізу правових форм дозвільної діяльності у сфері земельних відносин слід виокремити такі її ознаки: 1) реалізуються суб'єктами дозвільної діяльності (провідним суб'єктом є Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру); 2) мають адміністративно-процедурну форму; 3) мають публічно-правовий зміст, який полягає у юридичному оформленні умов, необхідних для реалізації суб'єктивних прав у сфері земельних відносин; 4) регламентуються нормами адміністративно-процесуального права; 5) призводять до настання певних юридичних наслідків для суб'єктів; 6) реалізуються через диспозитивний метод до регламентації діяльності суб'єктів дозвільної діяльності, результатом чого є прийняття рішення, яке має індивідуальний характер та є підставою для надання документа дозвільного характеру.

5. Визначено систему суб'єктів погоджувальних процедур у сфері земельних відносин: 1) *Верховна Рада України* (погодження питань, пов'язаних зі зміною цільового призначення особливо цінних земель державної та комунальної власності, припинення права постійного користування ними; погодження щодо продажу земельних ділянок, що перебувають у власності держави, крім земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації, іноземним державам та іноземним юридичним особам; погодження щодо укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки несільськогосподарського призначення; погодження щодо матеріалів вилучення (викупу) земельних ділянок особливо цінних земель, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб); 2) *Кабінет Міністрів України* (погодження щодо зміни цільового призначення земельних ділянок природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, історико-культурного, лісогосподарського призначення, що перебувають у державній чи комунальній власності); 3) *центральный орган виконавчої влади з питань формування державної політики у сфері земельних відносин – Міністерство аграрної політики та продовольства України* (погодження щодо продажу земельних ділянок, що перебувають у власності територіальних громад, іноземним державам та іноземним юридичним особам); 4) *центральный орган виконавчої влади з питань формування і реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки – Міністерство екології та природних ресурсів України* (погоджує місця розміщення небезпечних об'єктів поводження з відходами; погоджує проекти організації територій дендрологічних, зоологічних парків та ботанічних садів загальнодержавного значення, проекти утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення); 5) *Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру та її територіальні підрозділи* (погоджує надання висновків за результатами проведення державної експертизи програм і проектів з питань ведення та адміністрування Державного земельного кадастру, матеріалів і документації Державного земельного кадастру; погоджує в межах повноважень, передбачених законом, документацію із землеустрою; погодження проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок

усіх категорій та форм власності); б) органи місцевого самоврядування (обласні, районні, сільські, селищні міські ради та їх виконавчі комітети) (підготовка висновків щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок із земель державної власності, що проводяться органами виконавчої влади).

6. Доведено, що під процедурою стандартизації у сфері земельних відносин слід розуміти дозвільну нормативну діяльність, яка закріплює «стандарти», які в подальшому визнаються базовими та враховують інтереси всіх можливих учасників зазначених правовідносин з метою забезпечення національної, економічної, екологічної і санітарно-гігієнічної безпеки громадян, в яких визначено вимоги щодо якості земель, допустимого антропогенного навантаження на ґрунти та окремі території, допустимого сільськогосподарського освоєння земель.

7. Визначено основні завдання процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин як виду дозвільної діяльності, серед яких виокремлено: 1) підтвердження статусу документа (передбачає оцінку відповідності поданої на експертизу інформації нормативно закріпленим положенням); 2) узгодження позицій учасників земельних відносин; 3) підтримання балансу приватних та публічних інтересів під час здійснення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин; 4) постійне удосконалення існуючих методик оцінки землевпорядної документації; 5) виявлення інформації щодо об'єктів державної та комунальної власності, що не стоять на обліку з метою формування єдиного обліку земель; 6) є формою державного контролю за станом земельного фонду держави; 7) прийняття документу дозвільного характеру (висновку державної експертизи), що становить собою юридичний факт (інструмент) для виникнення, зміни або припинення земельних правовідносин як публічно-правового, так і приватноправового характеру.

8. Доведено, що реєстраційна діяльність у сфері земельних відносин включає в себе такі реєстраційно-дозвільні процедури: 1) підтвердження статусу документа (реєстрація кваліфікаційного сертифіката); 2) підтвердження статусу предмета або об'єкта (реєстрація економічної оцінки земель); 3) документальне підтвердження речових прав на земельну ділянку або наділення новими правовими ознаками об'єкта отримання статусу землі.

9. З метою вдосконалення дозвільної діяльності у сфері земельних відносин запропоновано здійснити такі нормативні та організаційні заходи:

– необхідність створення Державної земельної погоджувальної служби України, що повинно сприяти ефективному та своєчасному розгляду справ про видачу погоджень за погоджувальними процедурами у сфері земельних відносин у відповідності до ст.ст. 151, 186, 186-1 Земельного кодексу України, а також надасть можливість уніфікувати ці процедури та скоротити час на реалізацію суб'єктивних прав фізичних та юридичних осіб у зазначеній сфері. У зв'язку з цим є необхідним розроблення та прийняття постанови Кабінету Міністрів України, якою було би затверджено «Положення про Державну земельну погоджувальну службу України»;

– з метою вдосконалення питання надання дозволу на розроблення проекту землеустрою пропонується п. 7 ст. 118 Земельного кодексу України викласти у такій редакції: «Підставою відмови у наданні такого дозволу може бути наявність вже

наданого дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо однієї і тієї самої земельної ділянки до закінчення встановленого у ньому терміну дії, ...»;

– подальше впровадження принципу екстериторіальності отримання документів дозвільного характеру у сфері земельних відносин. На сьогоднішній основним утримувачем системи електронного документообігу є Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Доцільно було б систему електронного документообігу передати на утримання та управління незалежній юридичній особі публічного права (в частині погодження проектів землеустрою щодо відведення земельної ділянки);

– нормативно закріпити термін розгляду дозвільної документації у сфері земельних відносин, який стосується повторного розгляду матеріалів щодо надання документу дозвільного характеру, після виправлення суб'єктом господарювання недоліків та визначити, що останні проходять скорочену процедуру;

– створення єдиної ефективної системи реєстрації земельної ділянки та прав на неї на базі Державного земельного кадастру, що унеможливить несанкціонований доступ до останньої та надасть можливість запобігти корупційним проявам.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Штикер Я. Ю. Процедури проведення державної експертизи у сфері земельних відносин: питання сьогодення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 6. С. 219–222.

2. Штикер Я. Ю. Форми дозвільної діяльності у сфері земельних відносин: поняття та класифікація. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2017. Вип. 2. Т. 3. С. 71–75.

3. Штикер Я. Ю. Сфера земельних відносин як предмет дозвільної діяльності та об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Право и Закон*. 2017. № 4. С. 56–60. (Киргизька Республіка).

4. Штикер Я. Ю. Правове регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 5. Т. 2. С. 7–13.

5. Штикер Я. Ю. Суб'єкти дозвільної діяльності у сфері земельних відносин: питання сьогодення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 3. С. 20–25.

6. Штикер Я. Ю. Погоджувальні процедури у сфері земельних відносин: поняття, зміст та засоби реалізації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Вип. 6. Том 3. С. 54–59.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Штикер Я. Ю. Щодо розуміння адміністративно-правових інструментів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. *Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф.

(м. Кривий Ріг, 24 берез. 2017 р.). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. С. 202–205.

8. Штикер Я. Ю. Щодо з'ясування суб'єкта дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. *Актуальні проблеми національного законодавства*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 18 квіт. 2017 р.). Кропивницький: ПОЛМЕД-Сервіс, 2017. С. 147–149.

9. Штикер Я. Ю. Дозвільна діяльність у сфері земельних відносин: доктринальне розуміння. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2017 р.). Х.: ХНУВС, 2017. С. 185–189.

АНОТАЦІЯ

Штикер Я. Ю. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2018.

Дисертацію присвячено визначенню сутності та особливостей адміністративно-правових засад дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. У дослідженні викладено сучасний погляд на розуміння сфери земельних відносин як предмету дозвільної діяльності та об'єкту адміністративно-правового регулювання. Розглянуто правове регулювання дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. Досліджено зміст та специфіку діяльності суб'єктів дозвільної діяльності у сфері земельних відносин. З'ясовано розуміння форм дозвільної діяльності у сфері земельних відносин.

Особливу увагу приділено розкриттю окремих дозвільних процедур у сфері земельних відносин. Проаналізовано різні види дозвільних процедур у сфері земельних відносин.

Обґрунтовано науково-теоретичні висновки та практичні пропозиції, спрямовані на удосконалення законодавства, норми якого регулюють засади дозвільної діяльності у сфері земельних відносин та сформовано авторське бачення шляхів уніфікації дозвільних процедур у сфері земельних відносин.

Ключові слова: дозвільна діяльність, дозвільна система, публічна адміністрація, земельні відносини, стандартизація, сертифікація, дозвіл, висновок, рішення, погодження, свідоцтво.

АННОТАЦИЯ

Штыкер Я. Ю. Административно-правовые основы разрешительной деятельности в сфере земельных отношений. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2018.

Диссертация посвящена определению сущности и особенностей административно-правовых основ разрешительной деятельности в сфере земельных отношений. В исследовании изложены современный взгляд на понимание сферы земельных отношений как предмета разрешительной деятельности и объекта административно-правового регулирования, что составляет круг публично-правовых отношений, урегулированных нормами административного права, которые возникают, изменяются и прекращаются по поводу реализации и охраны субъективных прав и выполнения обязанностей, направленных на обеспечение баланса (согласования) индивидуальных, групповых и национальных интересов по охране земли, обеспечению её эффективного и рационального использования, реализации прав на землю в соответствии с законом. Рассмотрено правовое регулирование разрешительной деятельности в сфере земельных отношений. Отмечено, что административно-правовыми отношениями, объектом которых является земля и земельные участки являются отношения по: 1) формированию государственной земельной политики; 2) по реализации государственной земельной политики. К отношениям, связанным с реализацией государственной земельной политики, которые составляют объект административно-правового регулирования отнесены: 1) публично-сервисные отношения, связанные с получением определенных разрешительных (административных) услуг в указанной сфере (регистрация, сертификация, стандартизация, разрешения); 2) контрольно-надзорные отношения, связанные с осуществлением контроля за рациональным использованием земли и земельных участков и соблюдением всеми участниками земельных отношений возложенных на них прав и обязанностей; 3) отношения, связанные с управлением публичной собственностью, объектом которых являются природные ресурсы, в частности земельные; 4) отношения, связанные с реализацией права на защиту в указанной сфере (рассмотрение дел в рамках административно-деликтного процесса и административного судопроизводства по поводу невыполнения или ненадлежащего выполнения обязанностей в сфере земельных отношений).

Исследованы содержание и специфика деятельности субъектов разрешительной деятельности в сфере земельных отношений путем выделения нормотворческого, основного и ведущего субъекта. Выяснено понимание форм разрешительной деятельности в сфере земельных отношений и выделены основные признаки правовых форм разрешительной деятельности в сфере земельных отношений.

Особое внимание уделено раскрытию отдельных разрешительных процедур в сфере земельных отношений. Детально проанализированы согласовательные процедуры; процедуры стандартизации и сертификации; процедуры проведения государственной экспертизы и процедуры получения других документов разрешительного характера.

Обоснованы научно-теоретические выводы и практические предложения, направленные на совершенствование законодательства, нормы которого регулируют основы разрешительной деятельности в сфере земельных отношений. Сформировано авторское видение путей унификации разрешительных процедур в сфере земельных отношений.

Ключевые слова: разрешительная деятельность, разрешительная система, публичная администрация, земельные отношения, стандартизация, сертификация, разрешение, заключение, решение, согласование, свидетельство.

SUMMARY

Shtyker Ya. Administrative and Legal Principles of Licensing Activity in the Sphere of Land Relations. – *Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.*

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.07 «Administrative law and process; financial law; information law». – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2018.

The dissertation is focused on determining the essence and peculiarities of administrative and legal principles of licensing activity in the field of land relations. The modern view of understanding the field of land relations as a subject matter of licensing activity and the object of administrative and legal regulation has been provided in the research. The legal regulation of licensing activity in the field of land relations has been considered; the content and specifics of the activity of subjects of licensing activity in the field of land relations have been researched; the understanding of the forms of licensing activity in the field of land relations has been clarified.

Particular attention has been paid to the disclosure of certain permit procedures in the field of land relations. The author has comprehensively analyzed conciliation procedures in the field of land relations; procedures of standardization and certification in the field of land relations; procedures for conducting state expertise in the field of land relations and the procedures for obtaining other licensing documents in the field of land relations.

The author has substantiated scientific and theoretical conclusions, as well as practical propositions aimed at the improvement of the legislation, the norms of which regulate the principles of licensing activity in the field of land relations; and the author has formed own vision of the ways of unification of permit procedures in the field of land relations.

Key words: licensing activity, licensing system, public administration, land relations, standardization, certification, license, conclusion, decision, precedence, certificate.